

Dodatak B) Okvir upravljanja životnom sredinom i socijalnim pitanjima; Detaljan registar obaveza

Sadržaj

1. Uvod	2
1.1 Svrha ESMM okvira	2
1.2 Područje ESMMP	2
2. Projekat ESMMP	2
2.1 Uloge i odgovornosti	2
3. Upravljanje izvođačima	4
3.1 Nadzor, praćenje i revizija	4
3.2 Izvještavanje i kontrola	4
3.3 Dokumentacija i vođenje evidencije	4
3.4 Eksterno izvještavanje i komunikacija	4
3.5 Interno izvještavanje i komunikacija	5
3.6 Kontrola i izmjene i dopune	5
4. Projektni planovi	5
4.1 ESIA obaveze i radnje	5

1. Uvod

Ovaj dodatak predstavlja okvir upravljanja i monitoringa životnom sredinom i socijalnim okruženjem (ESMM), i predstavlja referentnu tačku i područje za razvoj detaljnog plana upravljanja i monitoringa životnom sredinom i socijalnim okruženjem (ESMMP) za projekat. ESMMP će biti dalje razvijen i implementiran od strane UZS-a i Izvođača kako bi upravljali ekološkim i socijalnim rizicima vezanim za fazu izvođenja radova, kao i za operativnu fazu Projekta. Primjer obrasca za generičku strukturu plana upravljanja dat je u Prilogu A.

Okvir ESMM je osmišljen kako bi prikazao način na koji projekat namjerava da ispuni zahtjeve predstavljene u EBRD Zahtjevu 1 (PR 1), Procjeni i upravljanju socijalnim rizicima i uticajima kao i rizicima i uticajima životne okoline. Sadržaj okvira ESMM je uzeo u obzir zahtijevane mjere upravljanja, ublažavanja i praćenja koje su utvrđene u ESIA, kao i ostale projektne standarde koji su navedeni u njemu.

1.1 Svrha ESMM okvira

Okvir ESMM, a zatim i ESMMP, pruža strukturu koja će omogućiti da se identifikuju i procijene rizici po okolinu i društvo (uključujući zdravlje i sigurnost u zajednici) tokom izgradnje i rada, te mjere za ublažavanje koje treba razviti, implementirati i na odgovarajući način njima upravljati. Okvir ESMM će stoga pomoći UZS-u da ispoštuje relevantna ovlašćenja, pravne zahtjeve i PR EBRD na sistematski i strukturiran način.

1.2 Područje ESMMP

ESMMP će biti razvijen posebno za projekat na osnovu ovog ESMM okvira. ESMMP će obuhvatiti sve aktivnosti koje se sprovode od strane ili u ime UZS na gradilištu, uključujući i one od izvođača. ESMMP obezbjeđuje upravljanje značajnim ekološkim i socijalnim rizicima, uključivanjem zajednice, kao i zdravlja i sigurnosti ljudi koji su angažovani na Projektu, izvođača radova i posjetilaca. ESMMP je dinamičan dokument, te će se stoga povremeno pregledavati i ažurirati kako bi se stalno poboljšavalo upravljanje društvenim uticajima i uticajima okoline. Promjene se mogu temeljiti na fazi projekta, ekološkom i društvenom učinku projekta, ili se ažuriraju kako bi odražavale promjene u poslovanju, recipijentnoj okolini, zakonodavstvu, zainteresovanim stranama i osoblju.

2. ESMMP za Projekat

2.1 Uloge i odgovornosti

Efikasna implementacija ESMMP-a zavisi od utvrđenih i jasnih uloga, odgovornosti i izvještavanja. U nastavku je definisana organizaciona struktura za upravljanje životnom sredinom i društvom za projekat. Struktura će biti održavana tokom cijele izgradnje i faza rada, dok će se redovno pregledavati kako bi se po potrebi prilagođavala. Ključne uloge i odgovornosti navedene su u nastavku.

2.1.1 Menadžer projekta

Menadžer projekta (PM) je glavni predstavnik na gradilištu i kao takav je krajnji autoritet u svim pitanjima, uključujući upravljanje pitanjima koja se odnose na životnu sredinu i društvena pitanja. PM će biti imenovan od strane Konzorcijuma. Cilj je aktivno raditi na eliminaciji štete po životnu sredinu od strane kompanije i podizvođača. PM je odgovoran za obezbjeđivanje ljudskih i finansijskih resursa potrebnih za osiguravanje usklađenosti sa ESMMP. PM mora biti potpuno upoznat sa uslovima koji se moraju ispuniti kako bi se ekološka saglasnost, odnosno PM mora osigurati uslove u kojima će sve odredbe u okviru ESMMP-a biti saopštene i ispoštovane od strane građevinskog tima (i svih podizvođača).

2.1.2 Rukovodilac gradilišta

Rukovodilac gradilišta je odgovoran za svakodnevne aktivnosti Ugovora i može da mijenja projektnog menadžera ukoliko je potrebno. Njih imenuje Izvođač i od njih se očekuje da su uvijek dostupni tokom izgradnje i radova. Rukovodilac gradilišta je dužan da:

- obezbijedi da su svi supervizori i zaposleni upoznati sa sadržajem ESMMP-a
- savjetuje ili da instrukcije bilo kom licu na gradilištu u vezi sa ekološkim, socijalnim, zdravstvenim i bezbjedonosnim upravljanjem
- prisustvuje sastancima vezanim za životnu sredinu kada je potrebno
- postigne usaglašenost sa svim zakonskim aktima, regulativama i kodeksima prakse
- izvještava projektnog menadžera o svim nezgodama i slučajevima kao i o korektivnim i preventivnim mjerama
- izvještava projektnog menadžera o svim javnim žalbama (odgovornosti žalbenog mehanizma biće detaljnije navedene u Planu uključivanja zainteresovanih strana) ili o stvarima koje se tiču lokalne zajednice u vezi sa projektom
- zdravlje i bezbjednost u vezi sa projektom.

Rukovodilac gradilišta direktno izvještava projektnog menadžera, nadgleda rad na gradilištu i uspostavlja vezu sa građevinskim timom.

2.1.3 Menadžer za životnu okolinu, društvo, zdravlje i bezbjednost

Menadžer za životnu okolinu, društvo, zdravlje i bezbjednost (EHS) je odgovoran za svakodnevno upravljanje životnom okolinom i društvom tokom izgradnje. EHS menadžer odgovoran je za sprovođenje programa praćenja i održavanje baza podataka za praćenje kao i za izvještavanje o rezultatima.

2.1.4 Službenik za vezu u zajednici

Službenika za komunikaciju sa lokalnim stanovništvom (CLO) koji se takođe naziva i „socijalni menadžer“, imenuje UZS i odgovaraće za pritužbe, a posjeduje evidenciju žalbi kako bi upravljao njima i rješavao ih uz podršku EHS menadžera i projektnog menadžera. CLO će takođe biti odgovoran za komunikaciju između Projekta i nevladinih učesnika, npr. članovi lokalnih zajednica.

2.1.5 Zaposleni

Ključne odgovornosti svakog zaposlenog u okviru Projekta uključuju:

- čitanje i razumijevanje zahtjeva koji su sadržani u okviru ESMM i ESMMP;
- pohađanje EHS obuka ukoliko je potrebno;
- odgovoran je za praćenje mjera radi sopstvene bezbjednosti i drugih koji bi mogli biti obuhvaćeni njihovim činjenjem ili nečinjenjem;
- saradnja sa konzorcijum menadžmentom u vezi sa ekološkim, socijalnim, zdravstvenim i bezbjedonosnim mjerama;
- pridržavanje pravila bezbjednosti cijelo vrijeme;
- konkretne odgovornosti definisane ESMMP-om;
- traženje opasnosti i njihovo prijavljivanje radi korekcije;
- intervenisanje kada naiđu na opasne uslove na poslu i korišćenje prava/obaveze da se obustavi rad dok uslovi na radu ne budu sigurni; i
- pridržavanje EHS pravila cijelo vrijeme.

3. Upravljanje izvođačima

Plan upravljanja izvođačima biće osmišljen, a radnje upravljanja i ublažavanja koje su identifikovane u dokumentu biće dio ovog plana.

3.1 Nadzor, praćenje i revizija

Nadzor i praćenje ekoloških, socijalnih, zdravstvenih i bezbjedonosnih uticaja projektnih radnji povećaće učinkovitost ESMMP-a. Kroz postupak nadzora i revizije, Projekt će osigurati da se poštuju uslovi navedeni u različitim dozvolama. Nadzor i reviziju obavljaće službenici HSE-a na projektu u koordinaciji s izvođačima i bilo kojim drugim utvrđenim vanjskim agencijama. Cijeli proces nadzora i revizije treba da bude dokumentovan. Nadležni zaposleni u okviru projekta treba da implementiraju aktivnosti na koje ukazuju rezultati nadzora i revizije, pri čemu svi treba da sprovedu aktivnosti u oblastima koje su u njihovoj nadležnosti.

3.2 Izvještavanje i kontrola

U okviru Projekta će biti urađen i implementiran program izvještavanja kroz sve faze projektnog ciklusa. Od delegiranih radnika se traži da u potpunosti poštuju program izvještavanja, uključujući pravovremeno podnošenje izvještaja i prihvatljiv nivo detalja. Izvještavanje će uključivati vođenje evidencije o nezgodama, kao i pisanje izvještaja o učinku po pitanju životne sredine, zdravlja i bezbjednosti (nedjeljno, mjesečno, tromjesečno, polugodišnje, godišnje itd.).

3.3 Dokumentacija i vođenje evidencije

Dokumentacija je važan korak u implementaciji ESMMP-a. Konzorcijum će uspostaviti sistem dokumentovanja i vođenja evidencije kako bi se osiguralo evidentiranje i ažuriranje dokumenata. Odgovornosti moraju biti dodijeljene relevantnom osoblju kako bi se osiguralo da se sistem dokumentovanja ESMMP-a održava i da je kontrola dokumenata osigurana putem pristupa i distribucije određenom osoblju na sledeći način:

- Priručnik za sistem ekološkog, socijalnog, zdravstvenog i bezbjedonosnog upravljanja;
- Pravni registar;
- Postupci kontrole rada;
- Instrukcije za posao;
- Izvještaji o nezgodama;
- Pripravnost i reagovanje u hitnim slučajevima;
- Evidencija o obukama;
- Izvještaji praćenja;
- Revizorski izvještaji; i
- Registar žalbi i pitanja koja su obrađena/ zatvorena.

3.4 Eksterno izvještavanje i komunikacija

EHS menadžer je osoba koja je zadužena da osigura da se komunikacija s regulatornim agencijama i zainteresovanim stranama održava u skladu sa zahtjevima svih zakonskih akata, propisa i kodeksa postupanja. Sve žalbe i upiti se moraju riješiti na odgovarajući način, a evidencija se vodi u registru za žalbe / upite od strane odgovornog člana EHS tima.

3.5. Interno izvještavanje i komunikacija

Nalazi nadzora i revizije, zajedno sa njihovim programom poboljšanja, moraju se redovno prijavljivati višem rukovodstvu radi razmatranja. Isto se treba saopštiti i radnicima koji rade na Projektu. Kako bi se održala otvorena komunikacija između radnika i uprave o pitanjima EHS-a, usvojiće se sljedeće metode komunikacije:

- kratki izvještaji na nivou timova;
- sastanci radnih grupa na gradilištu;
- posebne instrukcije za sprovođenje aktivnosti; i
- sastanci sa zainteresovanim stranama.

3.6 Kontrola i izmjene i dopune

Kao što je ranije pomenuto, ESMMP djeluje kao sredstvo za ekološko, socijalno, zdravstveno i bezbjedonosno upravljanje koje je potrebno periodično preispitivati da bi se pristupilo promjenama u organizacijskim, procesnim ili regulatornim zahtjevima. Nakon pregleda, EHS menadžer je odgovoran za unošenje izmjena i dopuna u ESMMP i traženje odobrenja od projektnog menadžera. Izmijenjeni ESMMP biće saopšten svim zaposlenima za koje su te promjene relevantne.

4. Projektni planovi

U okviru procesa izrade ESIA, definisani su planovi (i politike) koje će UZS i izvođač koga izabere pripremiti prije početka izgradnje kao dio integrisanog ESMMP sistema. Neki od tih planova mogu da se kombinuju, ako je prikladno, a neke od planova je možda potrebno ažurirati na osnovu onih planova koji su već privremeno razvijeni u sklopu ESIA.;

- Plan upravljanja biodiverzitetom
- Plan upravljanja vodnim resursima i kvalitetom vode
- Plan kvaliteta tla i erozije
- Plan upravljanja kvalitetom vazduha
- Plan upravljanja otpadom
- Plan za upravljanje opasnim materijalima i prevenciju izlivanja
- Plan za prelazak rijeke
- Plan upravljanja saobraćajem tokom izgradnje
- Plan upravljanja bukom i vibracijama tokom izgradnje
- Plan miniranja
- Postupak slučajnog otkrića
- Plan upravljanja radom i uslova na radu
- Plan pripravnosti i reagovanja u vanrednim slučajevima

Pored toga, sledeći dokumenti su napravljeni (i objelodanjeni) i dalje će se poboljšavati kako napreduje projekat):

- Akcioni plan za biodiverzitet
- Plan uključivanja zainteresovanih strana
- Okvir za sticanje i preseljenje zemljišta

4.1 ESIA obaveze i radnje

Tabela u nastavku rezimira ključne obaveze ESIA procesa, koje će izvesti izvođač tokom sprovođenja građevinskih radova kako bi se osiguralo odgovarajuće ublažavanje i upravljanje okolinom i

društvenim uticajima vezanim za izgradnju. Obaveze i radnje u tabeli predstavljaju osnovu za razvoj sveobuhvatnog ESMMP-a i povezanih planova i politika. Iako su sve obaveze direktna odgovornost Izvođača, odgovornost za osiguravanje da se one preduzimaju blagovremeno ostaje u nadležnosti UZS. Sve aktivnosti treba da budu dalje navedene u projektnim planovima kako je predviđeno u ESAP-u.

Zahtjevi	
1	Obaveze koje će biti uključene u Plan upravljanja životnom sredinom i socijalnim pitanjima
1.1	Izvođač će morati da razvije i implementira ekološke i društvene planove upravljanja i praćenja koji će obuhvatiti izgradnju i operativne faze Projekta.
2	Obaveze koje treba uključiti u Plan upravljanja biodiverzitetom i Akcioni plan za biodiverzitet
2.1	Ispitivanja prije početka čišćenja će imati za cilj da mapiraju osjetljiva područja, kao i da se primijene dodatne mjere ublažavanja gdje je to potrebno. Građevinski kampovi će biti udaljeni od osjetljivih područja. Zabrana lova (uključujući i ribolov) će biti na snazi za građevinske radnike. Ograničenja brzine na vozilima i ograničenje na postojeće i / ili namjenske saobraćajnice će spriječiti direktan mortalitet i uznemiravanje od vozila tokom izgradnje.
2.2	Ispitivanja prije čišćenja u kombinaciji sa demarkacijom i tretmanom ne-autohtonih vrsta spriječiće njihovo širenje. Praćenje nakon izgradnje će osigurati da novo obnovljena područja ne budu kolonizovana od strane autohtonih vrsta iz susjednih područja.
2.3	U najosjetljivijim staništima i vrstama, radovi će biti ograničeni na najmanje osjetljive vremenske okvire. Praćenje od strane Ekološkog službenika (ECoW) će takođe osigurati da se radovi ne odvijaju u ovim osjetljivim vremenima, ukoliko se vrijedne vrste razmnožavaju u nekom području, tj. za ptice koje se brinu o svojim mladima ili ribe koje se uspješno mrijeste.
2.4	Za posebno osjetljiva područja u blizini vodotoka primjenjivaće se mjere ublažavanja i praćenja od strane (ECoW) kako bi se smanjio rizik od značajnih efekata. ECoW bi trebalo da da smjernice o posebno osjetljivim područjima, kao i o lokacijama na kojima će biti potrebno raspršivati so.
2.5	Za područja privremenog uzimanja zemljišta, pred radna istraživanja koristiće se potvrđivanje osnovnih uslova kojima bi se staništa trebala obnoviti nakon izgradnje. Iako će to umanjiti dugoročne uticaje, neka kratkotrajna degradacija i poremećaji će biti neizbježni, dok će se srednjoročni gubici pojaviti u područjima koja, kada se ponovo zasiju, treba vremena za sazrijevanje (npr. šuma). Možda će biti potrebno dodatno ublažavanje da bi se to nadoknadilo.
2.6	Na vodenim prelazima biće uspostavljene odgovarajuće mjere za sprečavanje zagađenja na svakom prelazu, a vegetacijski pokrov biće zadržan na obalama gdje je moguće zadržati stanište i minimizirati izloženost tla. Muljne ograde će se koristiti kako bi se spriječilo kretanje mulja nizvodno, a obale će biti vraćene u konture prije izgradnje u mjeri u kojoj je to praktično upotrebom privremenih mjera za kontrolu erozije (kao što su bale slame, muljne ograde itd.). Ispitivanja prije početka čišćenja mapiraće osjetljivu vegetaciju za obnovu i ponovno uspostavljanje obala koristiće srednjoročne mjere stabilizacije tla (ako je potrebno) kao što su obloge vrba, gabioni i / ili geo-tekstilne membrane kako bi se zadržalo tlo dok se vegetacija ne uspostavi.
2.7	Ukoliko ECoW identifikuje bilo koja posebno osjetljiva područja na prašinu, koristiće se mjerni uređaji za praćenje odlaganja prašine, dok će dalje odgovarajuće mjere biti preduzete ukoliko to bude potrebno.
2.8	Biće implementirana dobra praksa u vezi sa skladištenjem otpada i materijala.
2.9	ECoW će pripremiti izveštaj o praćenju i mapu opasnosti od osjetljivih lokacija i podijeliti ih sa radnicima kako bi se izbjegla osjetljiva područja ili implementiralo prilagođeno ublažavanje.
2.10	ECoW treba da osigura da je degradacija staništa svedena na najmanju moguću mjeru i da se dobiju osnovni podaci za BAP-ove vrste (Akcioni planovi za biodiverzitet). Prije bilo kakvog ispitivanja na gradilištu, takođe će biti potrebno mapiranje i / ili razgraničenje invazivnih ne-autohtonih vrsta.
2.11	Ekološki otisak biće smanjen koliko je to moguće, npr. kroz korišćenje jedinstvenih politika praćenja vozila i korišćenje vozila s malim uticajem, gdje je to praktično.
2.12	Kada je to praktično, zabraniće se kretanje vozila van puteva, na mjestima gdje će se nalaziti područja za skladištenje, i to kako bi se izbjeglo nepotrebno uklanjanje vegetacije. Prirodni prekidi u vegetaciji će se koristiti kao periferni pristupni putevi gdje je to moguće.
2.13	Privremene barijere treba da se koriste kako bi se spriječilo da divlje životinje dođu do odlagališta otpada i sličnih područja.
2.14	Svako preseljenje ili presađivanje odabranih područja za obnovu će koristiti lokalno prikupljene mješavine sjemena i mladice. Lokalni izvor autohtonih sadnica, pogodnih za programe presađivanja, unaprijed će se identifikovati kako bi se olakšala obnova. Svi naponi biće uloženi u minimiziranje uklanjanja zrelih / značajnih stabala i održavanje povezanosti između područja šumskih staništa.
2.15	Tlo će biti uklonjeno kao podtlo i gornji sloj tla, a oni će se skladištiti odvojeno prema dobroj radnoj praksi za naknadnu restauraciju.

2.16	Radna snaga biće edukovana o spriječavanju požara u šumi i to se neće koristiti kao metoda za čišćenje zemljišta.
2.17	Radovi će biti svedeni na najmanju moguću mjeru unutar priobalnih područja radi zaštite vodenih organizama, a na prelazima preko rijeka radovi će se sprovesti tamo gdje postoji jasan pristup obalama kako bi se smanjilo čišćenje vegetacije. ECoW će odrediti za koje priobalne radove je potrebna izjava o metodi specifičnoj za određenu lokaciju.
2.18	Standardne mjere za kontrolu zagađenja primjenjivaće se na svim lokacijama (npr. da bi se spriječila kontaminacija muljem voda će se držati izvan područja rada uz primjenu odgovarajućih tehnika izolacije, kao što su sanduci, muljna ograda i obilazni kanali)
2.19	Demarkacija i odstupanja za kampove i skladišta i aktivnosti na terenu biće najmanje 50m od vodotoka gdje je to praktično. Kontrola erozije pomoću poldera, jastučića biljaka i geo-mreža će biti implementirana. Ukoliko se drveće mora ukloniti kako bi se olakšalo ukrštanje, ona će biti ponovo zasađena sličnim sastavom vrsta.
2.20	Lokacija osjetljivih vrsta koje je utvrdio ECoW biće prijavljena radnicima na odgovarajući način. ECoW biće prisutan tokom početka svih radova za sprovođenje predizgradnih provjera i sprečavanje ubijanja ili povrede životinja prisutnih u radnom području tokom radova. Provjere će se vršiti za sve vrste kičmenjaka, uključujući ptice za gniježđenje na zemlji, gmizavce, vodozemce i šišmiše, između ostalog. Provjere će obuhvatiti šuplje drveće i druga mjesta skloništa.
2.21	U najvećoj mogućoj mjeri čišćenje drveća i šikara neće se vršiti za vrijeme sezone razmnožavanja ptica (od marta do avgusta). Ako je potrebno čišćenje tokom ovog perioda, ECoW će izvršiti provjeru vegetacije koju treba očistiti, a za odluku o tome da li da se premjesti gnijezdo ili odgodi odobrenje će donijeti ECoW.
2.22	Radovi neće biti osvijetljeni tamo gdje je to praktično. Tamo gdje je potrebno osvijetljenje, onda će to biti usmjereno osvijetljenje i strategija rasvjete će biti dizajnirana uz kontrolu ECoW-a. Koristiće se samo izvori bez UV zračenja.
2.23	Jame i iskopi će se popuniti što je prije moguće nakon radova. Rovovi i jame koje će se stvoriti duže od 48h će imati 45° zemljanih pregrade koje će omogućiti bijeg životinjama ukoliko upadnu u jamu. Provjera faune prije početka biće dovršena prije početka radova ujutru ako se rovovi ostavljaju otvoreni preko noći. Redovni prelazi biće instalirani kako bi se osiguralo da divlje životinje mogu da pređu iskopavanja, obode i odvodne kanale.
2.24	Zabrana na terenu biće stavljena radnicima koji donose vegetaciju ili zemljište sa lokacija koje se nalaze izvan zone izvođenja radova kako bi se spriječila disperzija neautohtonih invazivnih vrsta.
2.25	Pranje svih vozila i opreme prije ulaska na osjetljive lokacije. Pratiti mjere ublažavanja koje se tiču specifičnih invazivnih vrsta, što uključuje demarkaciju i izbjegavanje.
2.26	Ublažavanje neplaniranih događaja će obuhvatiti obučavanje osoblja u vezi sa: 1) osjetljivošću staništa i vrsta u području putem razgovora s alatima, uključujući zdravstvene i sigurnosne preporuke u vezi sa otrovnim ili na drugi način opasnim biljkama ili životinjama, koje pruža ECoW 2) sprečavanjem nesreća pridržavanjem ponašanja dobre prakse tokom rada 3) davanjem ovlaštenja ECoW-u čiji je zadatak da osigura usklađenost sa potrebnim ublažavanjem 4) obukom u neposrednom odgovoru na požar, izlivanje itd. 5) brojevima za hitne pozive koje daje ECoW ukoliko se zaštićene vrste pronađu na licu mjesta u odsustvu nadgledanja gradilišta. ECoW će biti prisutan cijelo vrijeme ako je radove potrebno izvoditi u posebno osjetljivim područjima.
2.27	Staništa vidra i mjesta za odlaganje podložna su promjenama tokom vremena, a dalja istraživanja će se obaviti 2019. godine i neposredno prije početka gradnje. To će obuhvatiti pregled svih vodotoka u krugu od 100 m od trase za znakove vidre, uključujući skrovišta i skloništa. Ako se pronađu mjesta za vidre, ublažavanje će se prilagoditi prema potrebi. Ako se pronađu bilo kakva skrovišta ili skloništa za odgoj, svi radovi na tom području moraju biti suspendovani dok mladunci ne napuste skrovište/sklonište. Kada se potvrdi da su vidre prisutne, predlaže se godišnji monitoring nakon izgradnje za pet godina kako bi se potvrdilo da li su mjere ublažavanja bile efektivne ili da li su potrebne bilo kakve izmjene i / ili poboljšanja.
2.28	Neposredno prije izgradnje, za svaki riječni prelaz ili aktivnost unutar rijeke biće omogućeno posebno istraživanje kako bi se potvrdilo odsustvo skrovišta ili drugih obilježja odmora u neposrednoj zoni uticaja radova. Ako se pronađu obilježja, isključić se obilježja prije početka radova. Prilikom radova u rijekama dozvoljeno je kretanje vidri kroz područje radova preko obala.
2.29	Rupe / jame biće pokrivene noću ili će rampa za sisare biti postavljena da omogući da bilo koja zarobljena životinja pobjegne.
2.30	Noćni rad neće biti dozvoljen kada predložena šema bude unutar 30 m od bilo kojeg vodotoka gdje vidre mogu da budu prisutne kako bi se smanjio rizik da vidra bude pregažena od strane građevinskog saobraćaja.
2.31	Vidre se isključuju iz opasnih područja podizanjem privremene ograde za vidre tamo gdje su prisutne (izbjegavajući puteve za vidre). Ograde mogu biti npr. ograda sa kolčevima od kestena na razmacima od 25mm ili kruta plastična mreža na koju vidre ne mogu da se penju. Privremena ograda se postavlja kako bi se vidra usmjerila na sigurnu rutu kroz radne površine. To može da uključuje podvožnjake za pristup gradilištu i saobraćajnice (minimalni unutrašnji prečnik > 600mm)
2.32	Izgraditi prelaze vodotoka kako bi se omogućio siguran prolaz vidri. Svi mostovi ili zakopane konstrukcije imaju dovoljno prostora između upornjaka i vodotoka kako bi se omogućilo da vidra prođe sigurno tokom

	visokih vodostaja. Predviđeno je da vidre dobiju pristup vodi na takvim konstrukcijama i izbočine će biti ugrađene u konstrukciju mosta prema potrebi. Ne očekuje se da će predložena zona projekta preći neke manje vodene tokove na istom nivou. Ukoliko bi se ova promjena i vidre smatrale vjerovatnim da će biti prisutne, pristup duž vodotoka bi se održavao korišćenjem odgovarajućih odvodnih kanala.
2.33	Područje sa objektima i sl. mora da se nalazi najmanje 30 m od vodotoka i ne smije biti u blizini područja šume, gustog šikara i / ili močvara.
2.34	Nakon privremenog gubitka staništa se vraća na svoj nekadašnji kvalitet ili bolji (stvaranje staništa za druge grupe vrsta takođe će pomoći vidri u blizini vodenih površina).
2.35	Ponovo uspostaviti bilo koji redizajnirani dio vodotoka do što prirodnijeg stanja ili stvoriti nove kanale sa meandrima i obalnim kanalima.
2.36	Razmisliti o sadnji drveća kao što su vrba, hrast i jasen uz obale rijeka i podstaći gustu šikaru u blizini. Ograditi prekomjerne ispaše u blizini vodotoka kako bi se podstakao rast vegetacije. Tamo gdje je potrebno ukloniti zrelo drveće duž obala rijeka treba zadržati korjenske sisteme tamo gdje je to praktično da bi se obezbijedili potencijalni lokaliteti skloništa.
2.37	Tamo gdje radovi dovode do oštećenja riječnih i potočnih obala treba ih štititi gomilanjem velikih betonskih blokova kako bi se stvorile atraktivne šupljine za vidru (u područjima gdje se sigurnost vidre može obezbijediti ograničavanjem pristupa kolovozu).
2.38	Izgraditi mostove i odvodne kanale gdje put razdvaja vodene tokove kako bi se omogućio siguran prolaz vidre u slučaju bujice (prisustvo potvrđuje ECoW).
2.39	Ako se široke dionice puta ograđuju, onda treba instalirati suve podvožnjake kako bi se vidra mogla kretati između staništa.
2.40	Prilikom izgradnje mostova i drugih objekata, jedna strana rijeke ili potoka koji se premošćuje ostaće netaknuta što je duže moguće kako bi se osigurao siguran pristup, a područje oko vodotoka koji će biti poremećeno će se minimizirati postavljanjem privremenih barijera i sigurnim pristupom radnim područjima.
2.41	Ako se koristi osvjjetljenje, trebalo bi ga udaljiti od rijeke za vrijeme izgradnje u sumrak ili ujutro. Ili, ako je to potrebno u rijeci, treba koristiti obloge kako bi se osiguralo da nije sva rijeka osvjjetljena i da je prolaz uz nju još uvijek moguć na neosvjjetljenim lokacijama.
2.42	Pružiti relevantnim izvođačima pregled ekologije vidre prije početka radova. Sva skloništa i skrovišta treba odrediti za izvođače kako bi se osiguralo da nisu slučajno poremećeni i označeni tako da izvođači radova ne smiju ući. Čišćenju lokacije mora prethoditi detaljan pregled područja kako bi se utvrdile lokacije skloništa, skrovišta, vidri, a jednom završena radna područja u pogodnom staništu moraju biti ograđena kako bi se spriječilo vraćanje vidre. Ako se tokom izgradnje otkrije sklonište ili skrovište, mora se uspostaviti zona isključenja od 30m i sve radove obustaviti. Ako se pronađe mjesto za uzgoj, to može dovesti do prestanka rada do 10 nedjelja dok mladunci ne budu pokretni kako bi napustili to područje. Noćni rad (jedan sat nakon zalaska sunca do sat vremena prije izlaska sunca) neće biti dozvoljen tamo gdje se radovi izvode u krugu od 30m od skrovišta/skloništa ili vodenog toka kako bi se spriječilo ometanje vidre i njihovih rutina.
2.43	Sadnja prirodnih sita po šemi koja će smanjiti buku i smetnje svjetlosti vidri koji mogu nastati kao rezultat operativnog saobraćaja. Područja rasvjete trebaju da budu smanjena gdje operativna shema prelazi ili teče paralelno s vodotocima čime se smanjuje ometanje za vidre.
2.44	Izvođači treba da se pridržavaju GLP-a za sprečavanje zagađenja, kao što je navedeno u relevantnim smjernicama o npr.: Prevenciji zagađenja vode; Upotrebi i projektovanju separatora ulja; Izvođenju radova na ili u blizini mjesta koja su podložna uticaju na vodotoke, itd.
2.45	Bilo koje drvo iznad 100 mm u prečniku treba da bude provjereno od strane ECoW-a radi potencijalno ugniježđenih slijepih miševa prije uklanjanja. Ako se pronađu slijepi miševi, sklonište će ostati neometano dok ga slijepi miševi ne napuste.
2.46	Sva posječena stabla na kojima bi potencijalno mogla da se nalaze gnijezda za slijepu miševu (tj. sa odgovarajućim šupljinama) treba ostaviti na terenu (na zemlji) 24 sata kako bi se omogućilo kretanje slijepih miševa.
2.47	Ukoliko je praktično, izbjegavati sječu stabala između aprila i avgusta.
2.48	Upotreba ne-UV izvora rasvjete na radnim mjestima, naslagama i stalnim objektima kako bi se izbjeglo privlačenje noćnih insekata i slijepih miševa koji se hrane njima.
2.49	Postavljanje kutija za slijepu miševu u odgovarajućem staništu radi ublažavanja gubitka gnijezdišta.
2.50	Ako se utvrdi da su koridori staništa prekinuti, treba identifikovati ključne lokacije za presađivanje kako bi se zadržali putevi i, ako je potrebno, podignuti visinu sadnje kako bi prolazi bili iznad saobraćaja.
2.51	Ako su putevi u blizini sječe, obezbijediti odgovarajuću infrastrukturu preko sječe gdje je praktično kako bi se osiguralo da slijepi miševi izbjegnu područje i ne budu pogođeni.
2.52	Koristiti lampe usmjerenog osvjjetljenja kao standard uzimajući u obzir vrlo nerazvijenu prirodu projektnog područja.
2.53	Dalje informacije su potrebne kao prioritet za vrste slijepih miševa od ECoW-a kako bi se utvrdilo u kojoj mjeri su BAP-ovi specifični za vrstu potrebni za ublažavanje uticaja.

2.54	U oblastima sa poznatim populacijama vodozemaca ili gmizavaca ili pogodnim staništima treba primijeniti ogradu za vodozemce / gmizavce oko puta i korišćene ostatke ili vrlo kratku vegetaciju kako bi se odvratile životinje od odlaska na put.
2.55	Osim toga, obnoviće se priobalna vegetacija duž Mareze, Sitnice i Sušice, a ova i druga priobalna područja će biti vegetirana sa autohtonim biljnim vrstama koje su atraktivne za lokalnu faunu i sa obrascima plantaža dizajniranim da vode životinje prema prelazima divljih životinja.
2.56	Sva područja koja su privremeno zahvaćena izgradnjom moraju biti sanirana. Program rehabilitacije treba da obuhvati širok spektar vrsta tipičnih za regionalni ekosistem. Sastav vrsta za rehabilitaciju zavisice od vrste ekosistema o kojem se radi.
2.57	Rasporediti gradilišta (2 i 3) kako bi se smanjili rizici od uticaja izgradnje kao što su izlivanje goriva, izlivanje nafte, izlivanje hidrauličkog ulja, neadekvatna i neprofesionalna upotreba planiranih deponija, rasipanje materijala, različite vrste otpada na okolna močvarna i vodena staništa (tipovi staništa 3150, 6420, 95A0).
2.58	Radovi na osposobljavanju i izgradnji trebali bi da se izvodi na pristupnom drumskom putu (servisnom putu) tako da se prirodna morfologija staništa u najmanjoj mogućoj mjeri degradira i da se osigura očuvanje autohtone flore i vegetacije.
2.59	Zadržati postojeću vegetaciju, posebno granična stabla na obalama rijeka - stanište tipa 92A0, gdje god je to praktično.
2.60	Očistiti vegetacioni pokrov u područjima oko mostova (Susica, Matica-Sitnica) i na području od mosta Matica do Komanskog mosta (tip staništa 92A0) pažljivo idealno u periodu mirovanja (od 1. oktobra do 15. marta).
2.61	Izvoditi radove u vodotocima u doba godine kada su vodostaji minimalni (od sredina juna do sredine oktobra), a da se korito očuva u svom prirodnom reljefu. Izbjegavati uništavanje korita rijeka i potoka za preusmjeravanje kako bi se smanjio negativan uticaj na vodenu floru i faunu.
2.62	Materijal nastao iskopom treba koristiti za izgradnju potrebne infrastrukture i za uređenje područja uz put. Prekomjerni zemljani materijal treba deponovati u skladu s propisima na unaprijed određenim lokacijama (Izvođač treba da potpiše sporazum s lokalnim vlastima), a okolna staništa možda neće biti pokrivena ovim materijalom (posebno Sušica, Matica-Sitnica i močvarne livade). Humus treba deponovati na privremenom skladišnom prostoru, a zatim ponovo postaviti kao gornji sloj tokom rehabilitacije okolnog područja. Ovim će se upravljati putem plana upravljanja kvalitetom tla i kontrole erozije.
2.63	U toku izvođenja iskopavanja duž Sušice, Matice-Sitnice, bušenja korita rijeke radi postavljanja stupova, miniranja okolnih brda i izgradnje zidova armature, fizički parametri (zamućenost) i hemijski parametri (PH, zasićenje O ₂) trebaju redovno da se provjeravaju u specijalizovanim laboratorijama (staništa tipa 3150 i 3260).
2.64	U slučaju identifikacije invazivnih vrsta, kao što su: Ambrosia arthemissifolia, Ailanthus altissima, Xanthium sp., treba ih odmah ukloniti.
2.65	Područja iz kojih će se vegetacija očistiti u svrhu omogućavanja radova i korišćenja pristupnih puteva treba vratiti u prvobitno stanje. Sve lokacije duž rijeke Matice-Sitnice koje će biti podvrgnute značajnom stepenu pročišćavanja (npr. tip staništa 92A0), trebaju da budu podvrgnute biološkom obnavljanju, pri čemu bi se taj proces trebao sprovoditi sadnjom autohtonih vrsta drveća (jasen uskog lista, crna topola i vrba).
2.66	Riječne obale će biti vraćene u prvobitni profil, uz pomoć gabionskih korpi ili lomljeni kamen, ako je to potrebno da se spriječi erozija. Tehnike mekog inženjeringa bi bile poželjnije.
2.67	Za sadnju drveća koristiće se drveće koje se uzgaja u dva lanca lokalne provincije. Sađenje će biti iz sjemena prikupljenih iz lokalne vegetacije. Tehnika koja je i jeftina i efikasna je polaganje sijena neposredno prije pada sjemena trave na površinama gole zemlje.
2.68	Na svim lokacijama primjenjivaće se praksa GLIP-a kao što je korišćenje ECoW-a, provjera stabala koja će se ukloniti za slijepice miševе i ptice koje se gnijezde (te izbjegavanje njihovog uklanjanja dok se ne završi hibernacija ili gniježđenje), te rad na mostovima fokusirati na sušni period. Velika drveća i gnijezda slijepih miševa će biti popisani i gdje se zadržavaju praktična zrela stabla (npr. hrast i orah) uz kompenzacijsko zasađivanje koje će se poduzeti za sva drveće koja će se posjeći.
2.69	Operateri mašina i mineri bi trebalo da budu svjesni osjetljivosti područja i obučeni da identifikuju potencijalne posljedice svojih radnji kao što su uznemiravanje divljih životinja, razvoj karstnih svojstava (vrtače, kaverne) i hidrološki poremećaji.
2.70	Paziće se da se izbjegnu ptice koje se gnijezde tokom izgradnje. Staništa od većeg značaja biće obilježena za posebno osjetljive radove. To će uključivati djelove riječnih koridora duž rijeke Sitnice i rijeke Zete (Curilac), kao i trske i plavne livade u području Mareze i Lužnice.
2.71	Fragmentacija staništa travnjaka će se izbjeći kako bi se spriječili uticaji na vrste koje se gnijezde na tlu. Pristupni putevi će biti jasno definisani prije početka radova.
2.72	Radovi će biti planirani u periodu smanjene aktivnosti ptica, ili u periodu izvan reproduktivne sezone. Optimalni period je posle reproduktivne sezone, od kraja avgusta ili prije početka reproduktivne sezone u aprilu. Radovi vezani za promjene u koritu rijeke će se poduzeti gdje je to praktično u periodu najnižeg nivoa vode, tj. nakon perioda gniježđenja koji se javlja krajem jula.
2.73	Rasvjeta će biti svedena na najmanju moguću mjeru koliko god je to praktično uz uvažavanje sigurnosnih zahtjeva. Koristiće se rasvjeta manjeg intenziteta i neće se koristiti žive i halogene lampe.

2.74	Vegetacija duž puta će biti posječena i očišćena (u zoni od 3 do 10 m) kako bi se smanjila atraktivnost staništa za određene sisare, te povećala transparentnost terena i vidljivost za vozače. Ovo takođe važi za operacije.
2.75	Odvodni kanali će biti planirani za prolaze za životinje koristeći stručne preporuke na mjestima koja su utvrđena kao važna u smislu očuvanja staništa i povećanog mortaliteta zbog kolizije. Prilikom izgradnje prolaza potrebno je sačuvati okolnu floru kako bi se omogućilo prirodno kretanje životinja prema prolazu.
2.76	Instalirati saobraćajne znakove i signalizaciju za vozače (oznaka treptaja) sa znakovima sa životinjama na lokacijama koje su utvrđene kao važne za sisare kroz studiju.
2.77	Na mostovima i pod mostovima će se obezbjeđivati izbočine za kretanje malih sisara i vidri (za vrijeme visokih vodostaja).
2.78	Instalirati privremenu ogradu oko gradilišta na mjestima koja su studije definisale kao važne za sisare, kako bi se spriječilo njihov ulazak tokom noći (plan ograde visoke 2m treba planirati u okviru plana organizacije lokaliteta).
2.79	Prelaz za divlje životinje za B. bufo će biti izgrađen u k. 119 + 662.560. Prelaz treba napraviti od polimer-betona dimenzija 30x30cm koji se lako može postaviti na put, pod uslovom da je gornja ivica tunela u liniji sa asfaltom i da tunel obezbjeđuje uslove za prolazak svjetlosti, vazduha i vode. Smjernice trebaju da bude postavljene pored otvora - ograde koje usmjeravaju vodozemce i sprečavaju ih da dođu do puta. Ograda bi trebala da bude visoka 30-50 cm i trebala bi da ima zaobljeni gornji dio tako da se životinje ne mogu popeti preko njega, ali tako da i dalje osigurava da životinje koje slučajno dođu do puta mogu lako preći preko ograde. Pored toga, potrebno je prevoziti životinje preko putne rute tokom sezone migracije.
2.80	Upotreba teške mehanizacije će biti strogo ograničena na Projektni dio zemljišta kako bi se izbjegla dodatna fragmentacija i degradacija staništa, kao i slijeganje tla.
2.81	Otpad, uključujući i plijen, ne smije se odlagati duž obala rijeke, potoka, kanala ili u močvarnim područjima. Zakon o upravljanju otpadom će se poštovati.
2.82	Površine koje se privremeno koriste tokom izgradnje biće ispunjene zemljom, što će omogućiti vraćanje autohtone vegetacije i gmizavaca, kao i neprekidnu prolječnu i jesenju migraciju vodozemaca.
2.83	Posebnu pažnju treba posvetiti očuvanju močvarnog područja između mosta Matice i brda Luznica u najvećoj mogućoj mjeri. Ovo područje je udaljeno 60m od područja uticaja projekta. Stoga se predlaže postavljanje informativnih tabli koje će pružiti informacije o zastupljenosti ugroženih vrsta u predmetnoj oblasti, te na taj način pojasniti građevinskim radnicima da se radovi, odnosno rad mehanizacije moraju odvijati u određenom području.
2.84	Imajući u vidu da se planira izvršiti rekonstrukcija odvodnog kanala na lokaciji postojećeg (k. 117 + 864 290), tlo i materijal se ne smiju odlagati u neposrednoj blizini kanala, pri čemu svaki mogući namjerno ili nenamjerno punjenje kanala se mora izbjegavati. Kanal treba zaštititi u fazi izgradnje. Predlaže se da se napravi odvodni kanal koji će omogućiti prolazak i vodenih i kopnenih životinja, uz obezbjeđenje povišenih platoa za prolaz životinja duž svake strane kanala.
2.85	Postaviti debelu zaštitnu ogradu na mjestima gdje je zabilježena značajna Hermanova stopa smrtnosti kornjače (od k. 120 + 513,59 do k. 121 + 004,60). Ograda će morati da ima sledeće dimenzije: 10 x 10 mm, 50 cm (visina) - uključujući 10cm koje će biti utemeljene u tlu.
2.86	Obezbijediti privremeni kanal za odvodnjavanje kako bi se izbegli erozija i uticaji na životnu sredinu.
2.87	Pročišćavanje otpadnih voda treba da se vrši preko sistema za dodatnu obradu i odvodnjavanje, koji radi preko taložnika i separatora.
2.88	Izbjegavati uticaj zamućenja upotrebom metode taloženja ili infiltracije.
2.89	Tokom rekonstrukcije mostova, zaštititi korito i izvesti radove kada su vodostaji u vodotocima minimalni (sredina juna - sredina oktobra).
2.90	Spriječiti dotok otpadnih voda, što bi trebalo uraditi instaliranjem posebnih drenažnih kanala, dok bi otpadne vode trebalo obrađivati preko taložnika i separatora.
2.91	Nacionalno zakonodavstvo zahtijeva obezbjeđivanje uslova za migraciju riba kako bi se osiguralo da potpuno zrele vrste mogu migrirati tokom zime za mrijest. Radovi na mostovima trebali bi se odvijati izvan ključnih mokrih sezona u novembru i februaru, a ribe bi u svim takvim vremenima trebale da budu u stanju da mogu da prolaze kroz stalne rijeke. "Bazenski" prelazi za ribe mogu biti izgrađeni na Komanskom mostu i mostu Matica (savjetovati ECoW). Izgradnja ribljih prelaza nije potrebna na lokaciji mosta Sušica, jer će se ove aktivnosti odvijati u ljetnjim mjesecima, kada ispod mostova nema vode.
2.92	Treba pratiti riblje populacije. Poboljšanja ribljeg fonda dodavanjem pastrmke treba uzeti u obzir samo ako praćenje ukazuje na dugoročne učinke na populacije riba (takođe važne za hranu za vidru).
3	Obaveze koje će biti uključene u Plan upravljanja vodnim resursima i kvalitetom vode i Plan upravljanja riječnim prijelazima
3.1	U područjima gdje će se primjenjivati mjere za suzbijanje prašine za kontrolu uticaja na kvalitet vazduha, moraju se instalirati nasipi stijena kako bi se zaustavio oticaj i zaštitile rijeke od sedimenta u odlivu. Dizajn nasipa će biti osmišljen od strane izvođača radova i njegova propusnost i dimenzije će biti prikladne za sprečavanje da suspendovane čvrste materije direktno ulaze u rijeke.
3.2	Izvođač će osigurati sve relevantne dozvole za snabdijevanje vodom i električnom energijom, kako bi se osiguralo da nema prekida lokalnih zaliha.

3.3	Potrebno je poduzeti dalja ispitivanja i procjene kvaliteta tla duž trase puta kako bi se utvrdilo da li postoje dodatne oblasti kontaminacije tla koje bi mogle biti izložene tokom građevinskih aktivnosti, posebno s obzirom na postojeće izvore kontaminacije tla koji se nalaze duž trase puta u obliku benzinskih stanica.
3.4	Bilo kakva kontaminirana zemlja mora biti iskopana i uklonjena na odgovarajuću licenciranu deponiju. Ovo bi trebalo da spriječi ispiranje kontaminiranih materija iz kontaminiranih zemljišta u podzemne vode.
3.5	Zbog toga bi trebalo sprovesti ispitivanja kvaliteta tla duž trase puta kako bi se utvrdilo da li su prisutni zagađivači kao što je hrom.
3.6	Tokom operativne faze, preporučuje se redovno praćenje kvaliteta podzemnih voda kako bi se osiguralo da oticanje sa puta ne dovodi do povišenih nivoa bilo kakvih zagađivača u zalihama podzemnih voda.
3.7	Dizajn će morati da osigura da će povratni period (1 u 100 godina) omogućiti povišena ispuštanja poplava. Mjere nadzora nad poplavama mogu biti potrebne i uz riječne obale i nizvodno od novih riječnih struktura.
3.8	Upravljanje gorivom, mazivima, uljima i hemikalijama treba da se odvija u bezbjednim, objedinjenim oblastima.
3.9	Treba pripremiti komplete za izlivanje kako bi se očistila bilo kakva zagađena zemljišta koja su posljedica manjeg izlivanja goriva, maziva, ulja ili hemikalija.
3.10	Gorivo, ulje ili opasni materijali koji se moraju skladištiti, trebaju se skladištiti u sekundarnom kontejneru (osmišljenom da sadrži najmanje 110% ukupnog kapaciteta kontejnera za skladištenje) koji se nalazi više od 100m od vodotoka ili vodene površine. Zidovi i podovi moraju biti izrađeni od betona ili nekog drugog nepropusnog materijala. Ne treba instalirati odvođe iz skladišnog prostora.
3.11	Vozila i opremu na gradilištu treba redovno pregledavati radi curenja i sva curenja treba odmah popraviti. Ulazna vozila i opremu treba provjeriti da nema curenja. Vozila / oprema koja propušta ne bi trebalo da budu dozvoljeni na gradilištu.
3.12	Sva izložena tla i bilo kakve zalihe tla moraju biti pokrivene kako bi se spriječilo oticanje mobilizovanih suspendovanih krutih čestica, odnosno trave.
3.13	Pranje građevinske opreme ili vozila treba biti zabranjeno u krugu od 100 m od vodotoka.
3.14	Građevinsku opremu i vozila ne treba ponovo puniti gorivom u krugu od 100 m od vodotoka, a ponovno punjenje treba obaviti na nepropusnoj površini.
3.15	Sekundarni uređaji za držanje (krpe protiv propuštanja, posude za odvod) treba da se koriste za hvatanje curenja ili izlivanja prilikom uklanjanja ili zamjene ulja iz vozila ili opreme. Za mala izlivanja, moraju se koristiti upijajući materijali.
3.16	Zalihe tla ne smiju biti veće od 2 m ili imati nagibe veće od 250 da bi se spriječilo oticanje sedimenta.
3.17	Posude za prikupljanje tečnosti moraju da budu postavljene ispod svih visoko-rizičnih uređaja kako bi držale izlivanje / curenje goriva / ulja.
3.18	Zabraniti ispuštanje neobrađenih otpadnih voda u površinske vode.
3.19	Otpadne vode koje se obrađuju treba da budu u skladu sa propisanim standardima kvaliteta vode (uključujući projektne i nacionalne standarde). Građevinske otpadne vode prikupljaju se u septičkim jamama i odvođe u komunalni kolektor radi dalje obrade.
3.20	Trebalo bi izbjegavati ispuštanje cementom zagađenih voda u skladu s GIP-om, jer zagađenje cementom rezultira visokom alkalnošću i povećava pH vrijednost, koja može biti otrovna za vodeni život.
3.21	Svi materijali treba da se skladište iznad nivoa poplave.
3.22	Ne smije se skladištiti više od 100 litara goriva, maziva ili bilo kojeg drugog opasnog materijala u bilo kojoj tački eksproprijacionog pojasa.
3.23	Radnje izgradnje mostova treba da se preduzmu kada su reke suve (tj. tokom ljetnjih mjeseci) da bi se izbjeglo zagađenje mulja.
3.24	Ako se ne mogu izbjeći radovi na izgradnji mostova kada postoje tokovi u rijeci, treba primijeniti odgovarajuće tehnike izolacije, tj. ugradnju kesona, kako bi se zadržala voda izvan područja rada i kontrole postavljene nizvodno od radova na zadržavanju sedimenata kao što su muljne ograde, stijene, barijere od geotkanine i bale sijena. Osim toga, zamućenost treba svakodnevno pratiti ako su prisutni osjetljivi biodiverzitet ili humani receptori, neposredno uzvodno i nizvodno od gradilišta. Ako se pokaže da nivoi mutnoće prelaze propisane standarde projekta, operacije u rijeci bi trebale prestati sve dok tok u rijeci ne bude jasniji.
3.25	Kompleti za izlivanje trebaju da budu obezbijeđeni za sva gradilišta oko rijeka.
3.26	Punjenje vozila gorivom ne bi trebalo da se odvija u krugu od 100 metara od bilo kojeg površinskog vodotoka.
3.27	U rijeku ne bi trebalo bacati otpadne materijale, uključujući betonske ostatke.
3.28	Generatori bi trebali da budu smješteni više od 20 metara od rijeke na nepropusnim površinama.
3.29	Ne bi trebalo bacati betonski otpad iz betonskih miješalica u rijeku.
3.30	Trebalo bi obezbijediti područja gdje betonske miješalice mogu ispirati ostatke betona bez zagađivanja okoline. To može biti u obliku postavljenog taložnog ribnjaka na svakoj lokaciji mosta.
3.31	Nijedna opasna tečnost ne smije biti stavljena unutar 20 metara od rijeke.
3.32	Na gradilištima mostova treba obezbijediti prenosive toalete.

3.33	Procjena kvaliteta tla će se provesti kako bi se utvrdila postojeća područja kontaminacije tla. Bilo koja kontaminirana zemlja mora biti iskopana i uklonjena sa lokacije do odgovarajuće licencirane deponije.
3.34	Sistem odvodnjavanja kišnice neće ispuštati neprečišćene otpadne vode direktno u lokalne rijeke.
3.35	Bilo koja voda potrebna za izgradnju će biti osigurana iz tankera iz lokalnih opštinskih zaliha.
3.36	Prije početka izgradnje, uspostaviće se osnovna krivulja kvaliteta i trajanja protoka za sve rijeke koje će direktno biti zahvaćene Projektom.
3.37	Osmisliće se plan miniranja.
3.38	Biće izvršena procjena priliva koji je rezultat uvođenja novih struktura mostova u rijekama i kako će to uticati na lokalni rizik od poplava.
3.39	Izradiće se Plan upravljanja kvalitetom voda koji će uključivati Upravljanje sprečavanjem i kontrolom zagađenja
3.40	Izradiće se Plan izgradnje i odgovora na operativno izlivanje.
3.41	Izradiće se Izjava o metodama za prelaze mostova.
3.42	Izradiće se Plan izgradnje i operativne hitne pripravnosti i reagovanja u vanrednim situacijama.
3.43	Oko 31 separator / filter za ulje i masnoću će biti uključen u dizajn drenaže za tretiranje vode u skladu sa SIST-EN 858-1 standardima. Separatori će se uglavnom nalaziti u centralnoj rezervaciji (osim za 3 koji će biti postavljeni između puta i trotoara).
3.44	Detaljnim projektom (i predloženim radom) sistema za odvodnjavanje kišnice osiguraće se da se voda ne ispušta u rijeke bez adekvatnog tretmana i gdje će biti mjesta ispuštanja.
4	Obaveze koje treba uključiti u Plan upravljanja kvalitetom tla i erozijom
4.1	Kompletan materijal gornjeg sloja tla koji će biti uklonjen za vrijeme izgradnje autoputa treba koristiti za bočne padine autoputa. Bilo bi najbolje da se humusni materijal ugradi bez prethodnog skladištenja. Ako je skladištenje neophodno, mora se obezbijediti na uređenim deponijama i na osnovu principa očuvanja humusa.
4.2	Uzeti u obzir maksimalni stepen nagiba na kojem se vegetacija može prirodno održavati za vrijeme pokrivanja bočnih padina i nasipa. Pod strmijim padinama tlo treba učvrstiti žičanom mrežom, a ispod nje treba uzgajati trave i autohtone grmove.
4.3	Pješčane jame i pozajmišta se mogu otvoriti i iskoristiti samo u skladu sa zahtjevima akcionog plana biodiverziteta. Zaštićena staništa, plodna, obradiva i slična područja ne smiju se koristiti kao lokacije deponije.
4.4	Nakon izgradnje nasipa, potrebno je ukloniti svu mehanizaciju, građevinski materijal i kontejnere, a svako otvoreno tlo treba ponovno zasaditi odobrenim vrstama.
4.5	Uticaj radova na iskopavanje na uklanjanje krute (karst) geologije na hidrogeologiju treba procijeniti. To bi se preduzelo prije finalizacije projekta i bilo kojeg potencijalnog uticaja koji se uzima u obzir i ublažava.
4.6	Izvođač će osigurati da se sledeće preporuke sprovedu kako je detaljno opisano u ESIA akcionom planu za životnu sredinu i socijalna pitanja.
4.7	U skladu sa hijerarhijom ublažavanja, specifični planovi će se baviti identifikovanim potencijalnim uticajima. One uključuju sljedeće: Plan upravljanja otpadom, Plan upravljanja opasnim materijalima i prevenciju izlivanja, Izjave o metodama, Planovi prelaza rijeka, Plan kvaliteta tla i Kontrola erozije.
4.8	Nadležni stručnjak (definisan kao osoba ili organizacija sa dokazanim iskustvom u izradi planova upravljanja okolinom) će se koristiti za izradu zahtjeva potrebnih za osiguranje ekološke pouzdanosti plana kontrole erozije, plana kontrole opasnih stvari, plana upravljanja otpadom i bilo kojeg druge planove upravljanja usmjerene na okolinu.
4.9	Biće imenovan supervizor na puno radno vrijeme koji će nadgledati sprovođenje planova upravljanja.
5	Obaveze koje treba uključiti u Plan upravljanja kvalitetom vazduha
5	Spriječiti nekontrolisano širenje građevinskog materijala (posebno prašine) izvan građevinske zone, a vozila će se očistiti i pregledati kao čista;
5.1	Redovno vlaženje prašnjavih područja kada je vrijeme suvo (i predviđanja unaprijed o vremenu za narednu sedmicu kako bi se izbjegle situacije u kojima oprema nije dostupna za vlaženje);
5.2	Izradiće se plan upravljanja saobraćajem tokom izgradnje koji će se baviti pitanjima; lokacije puteva, ponašanja vozača (prebrza vožnja) i sprečavanje praznog hoda vozila.
5.3	Dužnost je Izvođača da osigura zdravlje i sigurnost zaposlenih i sigurno odlaganje materijala. Potrebno je upravljati prašinom, rušenjem i odlaganjem otpada, na osnovu inventara i karakterizacije ciljeva rušenja. Potrebna je detaljna revitalizacija potencijalnog uticaja radova na rušenje.
5.4	Osnovna procjena kvaliteta vazduha biće završena prije početka građevinskih radova. Ovo će završiti nadležni stručnjak (vidi napomenu ispod) i biće dostavljen GIP-u. Bilo kakva ograničenja u vezi s tim (na primjer, ona koja se odnose na smanjenje trajanja monitoringa) će biti jasno navedena u izvještaju i procjena o njihovoj važnosti za konačno definisanje uticaja.
5.5	Prediktivno modeliranje uticaja na kvalitet vazduha biće završeno korišćenjem rezultata iz osnovne procjene. Potencijalni uticaji će biti potvrđeni (i detaljna ograničenja).

5.6	Izvođač će osigurati da se preporuke provode kao što je detaljno opisano u ESIA akcionom planu okoline i društva (ESAP)
6	Obaveze koje treba uključiti u Plan upravljanja otpadom
6.1	Prema Zakonu, Izvođač je dužan da organizuje transport i konačno odlaganje svih viškova materijala na lokaciju koja mora biti licencirana od strane lokalne vlasti. Trenutno se predlaže da se ovaj otpadni materijal transportuje do najbliže deponije (koja se nalazi na udaljenosti do 25 km). Izvođač je dužan da organizuje deponije na lokaciji koju su odobrili nadzorni inženjer i banka.
6.2	Da bi se testirala upotrebljivost tla, uzorci će se uzeti tokom iskopa kako bi se odredila njegova potencijalna upotreba. Materijal koji ne zadovoljava potrebne standarde kompaktnosti zamijenice se materijalom koji ima bolje geomehaničke karakteristike.
6.3	Iako lokacije koje će se koristiti za privremeno skladištenje materijala još nisu precizno definisane, one će izbjeći prirodna staništa i područja unutar 50 m vodotoka. Privremeno skladište materijala će biti uređeno na način koji osigurava da neće biti klizišta. Nakon završetka građevinskih radova, privremena skladišta će biti sanirana u skladu sa zahtjevima nadzornog inženjera i vraćena na prethodno stanje ili bolje.
7	Obaveze koje će biti uključene u Plan upravljanja opasnim materijalima i sprečavanje izlivanja
7.1	Gorivo, ulje ili opasni materijali koji se moraju skladištiti, trebaju se skladištiti u sekundarnom kontejneru (projektovanom da sadrži najmanje 110% ukupnog kapaciteta kontejnera za skladištenje) koji se nalazi više od 100m od vodotoka ili vodene površine. Zidovi i podovi moraju biti izrađeni od betona ili nekog drugog nepropusnog materijala. Ne treba instalirati odvođe iz skladišnog prostora.
7.2	Ne smije se skladištiti više od 100 litara goriva, maziva ili bilo kog drugog opasnog materijala u bilo kojoj tački eksproprijacijskog pojasa.
8	Obaveze koje će biti uključene u Plan upravljanja saobraćajem tokom izgradnje
8.1	Plan upravljanja saobraćajem tokom izgradnje (TMP) mora obuhvatiti sigurnost vozila, ponašanje vozača i putnika, radno vrijeme i prijavljivanje nesreća i istragu itd. Svi vozači će biti obučeni, a stroga ograničenja brzine će se sprovoditi.
8.2	Razviti i implementirati Plan upravljanja saobraćajem tokom izgradnje (CTMP) kako bi se smanjio rizik za korisnike puta, kao i lokalne zajednice (npr. projektna oprema će se prevoziti noću kada će biti manje korisnika puta). Plan će obuhvatiti sigurnost vozila, ponašanje vozača i putnika, sate rada i prijavljivanje nesreća i istragu itd. Svi vozači će biti obučeni, a stroga ograničenja brzine će se sprovoditi. CTMP će morati da procijeni sva pitanja koja su navedena u dokumentu Ključna pitanja i minimalni zahtjevi koji su navedeni u Dodatku G.
8.3	Svi vozači će biti obučeni o detaljima CTMP-a, koji će uključivati određene rute, radno vrijeme i ograničenja brzine, itd.
8.4	Projekat će osigurati adekvatno obezbjeđenje za putne prelaze u blizini autobuskih stajališta radi sigurnosti korisnika autobusa, posebno školske djece.
8.5	Budući da podaci o protoku pješaka trenutno nisu dostupni, potrebna je procjena kretanja pješaka kako bi se pomoglo u identifikaciji uticaja projekta na pješake, na primjer identifikacija područja gdje se protok teretnih vozila povećava za značajan procenat, a značajan broj pješaka je obuhvaćen. Odgovarajuće korektivne mjere stoga mogu biti osmišljene u narednoj fazi unutar Plana upravljanja saobraćajem.
8.6	Lokalni akteri će također biti angažovani kako bi razgovarali o sigurnosti na putevima i izvještavanju o incidentima. Ovo će biti posebno važno za svu školsku decu koja koriste autobuse na putu do škole. Detalji će biti sadržani u Planu uključivanja zainteresovanih strana u projekat (SEP).
8.7	Trenutno nisu identifikovane javne zone eksproprijacije. Ovo bi se trebalo poduzeti kao dio detaljne građevinske logistike, kako bi se osiguralo da se održavaju javni eksproprijacijski pojasevi, posebno u fazi izgradnje. Biciklističke staze nisu eksplicitno identifikovane u ovoj baznoj fazi, budući da putevi za izgradnju još nisu poznati.
8.8	Projektom je planirana izgradnja 23 autobuska stajališta koja će se nalaziti duž modernizovane trase. Moguće promjene u autobuskom saobraćaju biće dodatno razrađene u Planovima upravljanja saobraćajem tokom izgradnje koji će pripremiti izvođač radova i koordinirati sa UZS.
8.9	Za kontrolu saobraćaja i bezbjednost, informacije o projektnim aktivnostima i standardima vožnje biće objavljene preko lokalnog radija / televizije. Inženjer i Izvođač / i će otvoreno i transparentno informisati stanovnike obuhvaćenih mjesta i sela kao minimum na nedjeljnoj osnovi o planiranim aktivnostima i sigurnosnim mjerama koje će se primjenjivati.
8.10	CTMP će utvrditi ograničenja brzine za građevinska vozila i mehanizaciju na gradilištu i korišćenim prometnim putevima, te organizovati saobraćaj kako bi se izbjeglo što je moguće više naseljena područja.
8.11	Potrebno je izvršiti pregled nezgoda koje se odnose na lične povrede, a koje su se dogodile na ključnim lokacijama na kojima se predviđa da će izgradnja saobraćaja biti u interakciji sa opštim saobraćajem. U idealnom slučaju, to bi obuhvatilo petogodišnji period i trebalo bi da se sprovodi u konsultaciji sa lokalnim vladinim agencijama, lokalnom policijom i drugim relevantnim organizacijama. Ovo bi omogućilo identifikaciju određenih područja ili raskrsnica i otkrilo mjesta gdje bi bile potrebne / preporučene mjere.

8.12	Glavni put treba ostati otvoren tokom cijelog perioda obnove i stoga neće biti potpuno zatvoren za saobraćaj. Plan izgradnje je predviđen tako da se prvo izgradi novi most, a saobraćaj nastavlja da teče glatko preko postojećeg mosta. Rekonstrukcija postojećeg mosta počinje tek kada se završi izgradnja novog mosta.
8.13	Odgovarajući vidljivi saobraćajni znakovi će biti postavljeni na svim lokacijama duž trase na kojoj se obavlja rad. Saobraćajni znakovi će takođe biti postavljeni na raskrsnicama sa postojećim lokalnim putevima.
9	Obaveze koje treba uključiti u Plan za upravljanje bukom i vibracijama tokom izgradnje
9.1	Razviti i implementirati plan upravljanja bukom i vibracijama koji će uključiti (ali neće biti ograničen na) osiguravanje ispunjenja sljedećih obaveza:
9.2	Sva građevinska oprema će biti u skladu sa zahtjevima EU Direktive 2000/14 / EZ o emisiji buke u životnoj sredini od strane opreme koja se koristi na otvorenom (postoji nedostatak nacionalnog zakonodavstva o nivoima buke opreme na otvorenom)
9.3	Oprema će biti opremljena odgovarajućim uređajima za prigušivanje buke koji će smanjiti nivo buke
9.4	Građevinski radovi se ne dozvoljavaju tokom noći; radovi na lokaciji će biti ograničeni na 07.00 - 19.00 h
9.5	Lokalni stanovnici koji su obuhvaćeni projektom će biti informisani o pravovremenosti planiranih radova i nivoa buke i perioda tokom kojih će se oni dešavati
9.6	Lokacija bučne opreme će biti izabrana što je više moguće od osjetljivih receptora. Kada su u blizini osjetljivi receptori, građevinski radovi će biti planirani i osigurani s potrebnim resursima kako bi vrijeme izlaganja bilo što je moguće kraće
9.7	Dobra praksa upravljanja će se koristiti za distribuciju opreme za buku duž trase kako bi se izbjegli kumulativni efekti buke
9.8	U slučaju da se bučni radovi moraju obaviti noću ili tokom perioda dužeg od jednog dana na datom lokalitetu, oko radnog područja mora se postaviti zaštitni zid.
9.9	Koristiti opremu za zemljane radove na gradilištu daleko od receptora osjetljivih na vibracije
9.10	Radnje kao što su rušenje, zemljani radovi i radovi koji utiču na zemlju će biti planirane kako se ne bi dogodile u istom vremenskom periodu. Ukupni proizvedeni nivo vibracija može biti znatno manji kada svaki izvor vibracija radi odvojeno
9.11	Odabrati metode rušenja koje ne uključuju vibracije, gdje je to moguće.
9.12	Izbjegavanje korišćenja vibracionih valjaka i pikamera u blizini osjetljivih receptora.
9.13	Sva vozila i mehanizacija koji se koriste na gradilištima podliježu redovnom održavanju
9.14	Oprema će biti prilagođena odgovarajućim uređajima za prigušivanje buke koji će smanjiti nivo buke
9.15	Svaki napor će se izvršiti u skladu sa odgovarajućim ograničenjima buke za svaku oblast u kojoj će se izvoditi građevinski radovi.
9.16	Praćenje saobraćajne buke u skladu sa crnogorskim zakonodavstvom i GIP-om će se sprovoditi tokom faze rada. Odgovarajuće radnje održavanja će se sprovoditi kako bi se održala efikasnost prigušenja zvuka.
9.17	Biće imenovan supervizor na puno radno vrijeme koji će nadgledati izvršenje planova za upravljanje bukom i vibracijama tokom izgradnje
9.18	Ukoliko procjena sprovedena u toku faze glavnog projekta pokaže da izmjerene vrijednosti db premašuje dozvoljeni nivo buke, Izvođač radova mora sprovesti dodatne mjere ublažavanja kako bi ograničio uticaje na lokalne receptore. To može uključivati: prikladno visoku / lateralno široku akustičnu ogradu ili instalirane zemljane brazde, instalaciju apsorbirajućih vanjskih panela u područjima sa osjetljivim receptorima
9.19	U toku njegovog funkcionisanja biće razrađen plan procjene buke i plan upravljanja, kako bi se osigurala efikasnost mjera za ublažavanje buke. To će uključivati najmanje sljedeće stavke; identifikaciju osjetljivih receptora, lokacije tačaka monitoringa, učestalost praćenja rasporeda, plan akcije / odgovora, odgovornosti i plan izvještavanja i komunikacije.
9.20	Potrebna je dalja detaljna analiza ranjivosti lokalnog stanovništva na buku koja se stvara na rekonstruiranom putu M-18 Danilovgrad-Podgorica. To bi trebalo da uključi, stvaranje mapa buke, sve dodatne tehničke dokumentacije i identifikaciju svih zaštitnih mjera koje će biti uvedene.
9.21	Izvođač će pratiti maksimalne brzine čestica (mm) i maksimalne vrijednosti decibela (dB), pri čemu će osigurati da nivoi ne prelaze standardne vrijednosti BS (BS 7385, BS 6472, BS 5228).
10	Obaveze koje treba uključiti u Postupak slučajnog pronalaska
10.1	Procedura koju je potrebno pratiti u slučaju slučajnog otkrića će biti definisana prije izgradnje, i opisivaće proces upravljanja kulturnom baštinom koja se može slučajno biti otkrivena tokom procesa izgradnje (uključujući obavještanje relevantnih nadležnih tijela i obezbjeđivanje područja kako bi se izbjeglo dalje remećenje ili uništavanje dok se ne završi procjena od strane kvalifikovanog stručnjaka).
11	Obaveze koje treba uključiti u Plan miniranja
11.1	Osmisliti i implementirati plan miniranja u skladu sa GIP-om za sve potrebne radove miniranja. Koristiti plan miniranja kako bi se smanjili potencijalni uticaji na ljudske i ekološke receptore kao rezultat radova na miniranju. Sprovođenje monitoringa tokom pojave miniranja na najbližim receptorima radi praćenja nivoa

	vazdušne eksplozije i vibracija izazvanih miniranjem. Koristiti rezultate kao neophodne za osmišljavanje budućeg miniranja kako bi se izbjegli odgovarajući uticaji.
12	Obaveze koje treba uključiti u Plan uključivanja interesnih grupa
12.1	Ažurirati i implementirati plan uključivanja zainteresovanih strana / zajednice (SEP) kako bi se osigurala stalna komunikacija sa zajednicama obuhvaćenim projektom i kako bi se upravljalo očekivanjima u vezi sa procesom zapošljavanja, kompenzacije i žalbenog mehanizma (GM)
12.2	Izvođač radova treba da prati žalbe u vezi sa građevinskim aktivnostima i prema potrebi prilagodi mjere ublažavanja / upravljanja kada je to potrebno.
12.3	Mehanizam za pritužbe će osigurati da se projektom zna za bilo kakve pritužbe, tako da se po potrebi mogu uspostaviti odgovarajuće mjere ublažavanja i upravljanja.
12.4	Lokalni akteri će takođe biti angažovani kako bi razgovarali o sigurnosti na putevima i izvještavanju o incidentima. Ovo će biti posebno važno za svu školsku decu koja koriste autobuse na putu do škole. Detalji će biti sadržani u Planu uključivanja zainteresovanih strana u projekat (SEP).
12.5	Mehanizam žalbe za projekat će biti dizajniran i implementiran kako bi se obuhvatile sve zabrinutosti ili pritužbe vezane za saobraćaj koji se odnosi na projekat.
12.6	Projekat će implementirati program podizanja svijesti sa lokalnom zajednicom; posebno škole. Detalji će biti obuhvaćeni SEP-om Projekta, nakon što je definisana najprikladnija metoda.
12.7	U okviru Projekta će biti nastavljena saradnja sa lokalnim zajednicama, preduzećima i drugim ključnim korisnicima puta kako bi se osiguralo da je dizajn prikladan prilagođen kako bi se povećala dostupnost za lokalne i regionalne aktere. Ovo će uključivati konsultacije u pogledu prikladnosti mjesta prelaza, kako bi se povećala sigurnost pješaka koji žele da pređu put. Posebna pažnja će se posvetiti školskoj djeci koja pristupaju novim autobuskim stanicama. Ovo će biti obuhvaćeno projektom SEP.
12.8	Mehanizam za podnošenje pritužbi (kao što je detaljno opisano u SEP-u) će takođe biti važan mehanizam za lokalne aktere da prijave bilo kakve pritužbe na bezbjednosno osoblje kao i da Projekat razvije rješenja.
12.9	Relevantni detalji CTMP-a će se dijeliti sa lokalnim akterima, čiji će proces biti detaljno opisan u Planu uključivanja zainteresovanih strana (SEP). To će uključiti detalje o građevinskim radovima, bilo kakva zatvaranja / preusmjeravanja puteva itd. Obavještenja će biti postavljena u lokalnim gradovima i objavljene na web stranici UZS-a, tako da korisnici puta mogu da planiraju svoje putovanje na odgovarajući način.
12.10	Projekat će sprovesti lokalnu politiku nabavke i proces zapošljavanja kako bi se povećala lokalna zaposlenost.
12.11	Žalbe će biti pažljivo praćene, i tamo gdje je to potrebno, dodatne mjere upravljanja saobraćajem koje će se sprovesti kao odgovor na pitanja koja su postavile zainteresovane strane.
12.12	Izvođač radova treba da prati žalbe vezane za interakciju između radnika i zajednice i zdravstvena pitanja (kako stvarna tako i percipirana) u vezi sa građevinskim aktivnostima i shodno tome prilagodi ublažavanje u konsultacijama sa podnosiocem žalbe gdje je to prikladno.
13	Obaveze koje će biti uključene u Plan otkup zemljišta i preseljenje
13.1	Odrediti kvalifikovanog socijalnog menadžera UZS-a koji će voditi konsultacije u skladu sa PR-om, objelodanjivanje, prikupljanje podataka, identifikaciju uticaja, osmišljavanje prava, implementaciju plana preseljenja, praćenje i upravljanje žalbama.
13.2	Razviti i primijeniti proces angažovanja EBRD-a u skladu sa zahtjevima izvođenja sa obuhvaćenim domaćinstvima
13.3	Razviti i primijeniti proces podnošenja pritužbe u skladu sa zahtjevima EBRD-a za ispunjenje zahtjeva
13.4	Osmisliti i provesti provjeru imovine na nivou popisa i dopunsku Socio-ekonomsku anketu (SES) sa obuhvaćenim domaćinstvima
13.5	Osmisliti i primijeniti djelotvoran pristup za provjeru gubitaka imovine i uticaja na obuhvaćena preduzeća
13.6	Na osnovu gore navedenog, razviti potpunije razumijevanje uticaja preseljenja i drugačije obuhvaćenih grupa
13.7	Izrada kompletnog pravnog okvira, u konsultaciji sa obuhvaćenim domaćinstvima
13.8	Sprovesti dodatne mjere pružanja nadoknade i podrške za djelotvorno ublažavanje uticaja preseljenja, uključujući podršku za obnovu sredstava za život i podršku za drugačije obuhvaćene grupe.
13.9	Nastaviti angažman sa obuhvaćenim domaćinstvima kroz proces naknade i podrške za preseljenje
13.10	Pratiti i izvještavati o sprovođenju naknada za preseljenje i mjera podrške
13.11	Ugovoriti nezavisnu treću stranu da izvrši vanjsku reviziju završetka Plana sticanja i preseljenja zemljišta za sve faze projekta poboljšanja puta
13.12	Sprovesti sve korektivne mjere utvrđene u vanjskoj reviziji završetka.
14	Uslovi koji treba da budu uključeni u Plan upravljanja radom i radnim uslovima
14.1	Plan za upravljanje radom i radnim uslovima treba da uspostavi politike lokalne nabavke koja ima za cilj uspostavljanje odredbi za lokalni sadržaj u procesima nabavke i zapošljavanja.
14.2	Plan za upravljanje radom i radnim uslovima (LWCMP) mora uključivati plan radova, zasnovan na definisanju ključnih opasnosti, i osigurati odgovarajuće planiranje pripravnosti i reagovanja u vanrednim situacijama.

14.3	Osigurati da svi radnici upoznati sa i da razumiju svoje pojedinačne uloge i odgovornosti u postizanju usklađenosti sa CESMP-om. Ovo treba uključiti u dokument o kodeksu ponašanja radnika.
14.4	LWCMP treba da uključi minimum obuke za podizanje svesti: - Opis značajnih rizika po zdravlje, bezbjednost i životnu sredinu i uticaja u vezi sa njihovim radnim aktivnostima; - Mjere ublažavanja koje treba sprovesti prilikom obavljanja određenih aktivnosti; - Implementacija relevantnih planova
14.5	Projekat se obavezuje da će osigurati konkurentnu i pravednu naknadu. Uslovi zapošljavanja i uslovi rada biće jasno saopšteni zaposlenima, uključujući dužinu ugovora, radno vrijeme, prekovremeni rad, plate i beneficije, nadoknade, pauze i odredbe za odsustvo.
14.6	Politika ljudskih resursa na Projektu će imati jasne detalje o radnim periodima radnika, tako da oni (posebno građevinski radnici) mogu na odgovarajući način da se pripreme za prestanak njihovog zaposlenja. Ugovori će jasno opisati prava radnika i oni će biti upoznati sa načinom pristupa mehanizmu za žalbe.
14.7	U okviru Projekta će biti implementirane komercijalno razumne mjere kako bi se osiguralo da su izvođači ugledna preduzeća, sa uspostavljenim sistemima upravljanja, odnosno kako bi se osiguralo da djeluju u skladu sa HR politikom projekta.
14.8	Projekat će razviti politiku lokalnog sadržaja sa zahtjevima i ciljevima oko zapošljavanja radnika iz lokalne oblasti, kako bi se maksimiziralo lokalno zapošljavanje. U okviru ove politike će se tražiti i mogućnosti za dobavljanje dobara i usluga od lokalnih preduzeća.
14.9	Lokalne zajednice će biti informisane o predstojećem zapošljavanju za Projekat i to će biti obuhvaćeno Planom uključivanja zainteresovanih strana u projekat (SEP).
14.10	Izvođač će se pridržavati: Vodiča Svjetske banke za upravljanje rizicima od štetnog uticaja na zajednice iz privremenog priliva radnika na rad u 2016. godini, napomena dobre prakse o rješavanju rodno zasnovanog nasilja u finansiranju investicionih projekata koji uključuje glavne građevinske radove WB, 2018. i napomena o dobroj praksi u vezi sa upravljanjem izvođačima radova u oblasti zaštite životne sredine i socijalnog učinka, ICF 2017 ¹ .
14.11	Postojeće Kodeks ponašanja, obuka i disciplinski postupak za radnike, koji će regulisati njihovo ponašanje i interakcije sa lokalnim zajednicama.
14.12	Biće jasni uslovi zaštite zdravlja i bezbjednosti na radu u ugovorima podizvođača i radnika.
14.13	Redovno će se vršiti kontrole svih gradilišta i prostora za smještaj, kako bi se provjerila djelotvornost strategija prevencije i kontrole. Tu će biti uključeni i izvođači radova i podizvođači.
15	Obaveze koje će biti uključene u Plan pripravnosti i reagovanja u vanrednim situacijama
15.1	Mora se izraditi Plan pripravnosti i reagovanja u vanrednim slučajevima koji pokriva sljedeće teme; saobraćajne nezgode, požar u eksproprijacijskom pojasu, slučajevi zagađenja i sve druge teme koje su identifikovane tokom detaljnog planiranja.
15.2	Izvođač radova će izvršiti procjenu lokalnih zdravstvenih ustanova i (u koordinaciji sa nadležnim zdravstvenim vlastima kako bi se osiguralo da nema prekoračenja kapaciteta) izraditi plan za njihovu upotrebu u slučaju nesreće / hitne situacije. Ovi detalji će biti obuhvaćeni Planom za pripravnost i odgovor u vanrednim situacijama (EPRP).
15.3	Plan za pripravnost i odgovor u vanrednim situacijama (EPRP) će biti uspostavljen za projekat, prije izgradnje. To će uključivati mjere i postupke za upravljanje bilo kojim hitnim slučajevima vezanim za saobraćaj i transport. Odgovarajući detalji će se dijeliti i o njima će se razgovarati s lokalnim zajednicama i lokalnim pružiocima usluga, prema potrebi.